

Øyvind Hjelmen har vore hos alle 5., 6. og 7. klassingane i Austevoll dei siste vekene.

Linnea Røstøen Soltveit og Elise Hevrøy dekorerer kamerahusa sine medan dei ventar på tur til å gå i mørkerommet.

Fotokunstnar Øyvind Hjelmen har bygd fotoapparat med 4500 barneskulelevar sidan 2009.

Både Geir og Julie tek utgangspunkt i eit bilete av skulen, der Rosann står i midten.

Alle får laga sitt eige kamera. Teknikken for fotograferinga heiter camera obscura, som betyr mørkt. Frå venstre står Ainara Scilvasi, Helene Sofje Pedersen, Rasmus Hatlevik og Peder Totlandsdal.

Nathaniel Oksnes, Geir Eggøy Hausberg, Linus Hevrøy, Rosann Mari Larsen Bakke og Julie Bjørkelund får sjå motiva sine for fyrste gong i kara til Øyvind Hjelmen.

Magien i eit fotografi

Det skal skremmande lite til for å ta eit analogt bilete. Men det tek tid.

– Eg kallar dette *slow photography*, seier Øyvind Hjelmen.

Han er ein kunstfotograf frå Stord, med over medels interesse for det analoge fotosystemet. Sidan 2009 har han vitja skuleklassar med eitt mål for auge: Elevane skal få teke eit foto med kameraet dei byggjer sjølv.

Mørkerom på do-en

I klasserommet sit dei 18 elevane i 5A med kvar sitt prosjekt. Bokpapp og teip er i utgangspunktet alt som skal til for å laga eit kamera. Øyvind rettleiar elevane steg for steg. Boksen, eller kameraet, er til slutt heilt lystett, forutan eit knappenål-stort hol på framsida. Holet vert førebels dekkja over med litt svart papir og tape, men skal seinare sleppa inn lyset som gjev elevane eit fysisk fotografi i handa.

Eit toalet har blitt mørkerom for høvet. Det er her magien skjer. Ei gruppe på fem elevar kjem inn med kvar sitt kamera, Øyvind trykkjer på ei lampe med raudt lys og det samstundes av lyset i taket.

– No skal de få eit fotopapir i kamera dykkar. I dette papiret er det sølvpartiklar – ekte sølv – som vert svart når det kjem

lys på. Difor er det viktig at det ikkje kjem lys på det før biletet dykkar skal takast, forklarar Øyvind. Av med topploka på kamera, og inn med papiret før boksen vert teipa att igjen.

Så er det ut for å leita etter motiv. – Ein ting kan eg lova dykk: Biletet dykkar ikkje til å bli slik de trur, seier fotografen.

Tel apekattar

Rosann Mari Larsen Bakke, Julie Bjørkelund og Geir Eggøy Hausberg bruker skuleklassen som utgangspunkt.

– Eg vil ha eit bilete av Geir og meg, for me er kjærestar, seier Rosann Mari.

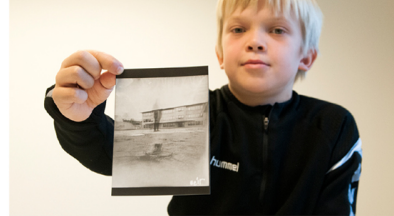
– Det er me ikkje, seier Geir og smiler blygt.

– Jo, det er me, slår Rosann Mari fast. Ho får siste ordet i den saka.

Rosann Mari plasserer kamera sitt på bakken, det viktig at det får eit fast underlag å stå på. Saman med Geir sit ho seg på huk nokre meter framføre, medan Julie fjernar tapebiten framføre knappenålholet og tel apekattar. Øyvind har nemleg sagt at dei må telja 120 apekattar medan holet er ope, før tapen kjem på att. Dette svarar

Rosann Mari Larsen Bakke med biletet av skulen, Geir og seg sjølv.

Geir Eggøy Hausberg med biletet av skulen og Rosann.

Julie Bjørkelund med biletet av skulen og Rosann.

– Ikkje ta bilete utan lov

Når bileta er framkalla, tek Marsteinen ein prat med Julie, Geir og Rosann Mari om prosjektet og fotovaneane deira. Alle tre har kamera på telefonane sine, men dei bruker det ikkje så mykje. Rosann seier at bileta ho tek automatisk kjem inn på telefonane til barnene hennar, og at dei ikkje er særleg nøgde med det. Når ho tek bilete av vennar, gjer ho det fyrst og fremst for å ha det som bakgrunn på telefonen sin.

Fotografiering på skuletida skjer ikkje. – Har me med oss telefonen på skulen, skal han ligga avslått i sekken, seier Julie. Dei tre femteklassingane

seier dei ikkje ha teke bilete av folk i utan å informera dei fyrst.

– Det er ikkje noko snilt. Om nokon ikkje vil bli teken bilete av, skal du ikkje gjera det, seier Julie.

Rosann seier at ei veninne filma henne eingong, sjølv om ho sa "Stopp!".

– Men eg klarer å ta telefonane frå henne og sletta klippet rett før ho sendte det vidare.

Bileta dei tok på skulen vart både spesielle og litt mystiske.

– Eg skal henga mitt over senga heime, slik at eg alltid kan sjå på Geir, seier Rosann.

Geir seier det går heilt fint å henga på veggen hennar.

til ei eksponeringstid på 120 sekund, om teljinga skjer jamt og trutt.

– 78 apekattar, 79 apekattar, 80 apekattar ... Kor mange apekattar har eg att no? 81 apekattar, 82 apekattar ...

Etter 120 lange apekattar set Julie tapen framføre opninga igjen, og biletet er teke. Boksen må vera heilt lystett, og skal ikkje opnast før dei er i mørkerommet att. Streng beskjed frå Øyvind!

Dar kjem da!

Det er spente barn som kjem til mørkerommet med dei heilt unike motiva i kvar sine fotoapparat. Dei veit kvar dei har hatt kamera sine, men anar ikkje korleis bileta vil sjå ut. Det er ikkje nett som med ein smarttelefon, dette her.

– Så med raudt lys, og av med taklampe. Så kan boksane opnast. Men papiret er jo heilt kvitt, kvar er biletet?

Øyvind legg fyrst fotopapiret i eit kar med kjemien som heiter framkalling.

– Oi! Der kjem da! Der kjem da! Dritkult!

Ivrigte femteklasseaugo ser eit motiv dukka opp på arket – men i omvendte tonar enn i røynda.

– Fyrst lagar me eit negativ. Det betyr ikkje at biletet er dumt, men at det viser motsette fargar. Etterpå brukar me dette negative til å få eit positivt bilete, forklarar Øyvind og vaskar framkallinga av i eit kar med vatn. Deretter dyppar han det i fiks, kjemien som gjer at papiret toler dagslys utan at det vert heilt svart. Til slutta vaskar han det i reint vatn, så vert lyset i taket slått på. Nokre av bileta viser tydeleg menneske, nokre er til og med skarpe – noko som slettes ikkje er gitt med ei eksponeringstid på to minutt. Mange er duse, og har fanga opp rørsle.

– Som sagt, desse bileta vert ikkje slik du trur. Dei spesielle bileta er fine. Dei har kvalitetar me ikkje får når me planlegger eit bilete. Alt må ikkje vera innanfor A4-rammene for å vera fint, seier Øyvind.

Rundt 4 500 skulelevar i landet har laga kamera og teke bilete med Øyvind Hjelmen i løpet av dei siste åtte åra. Dei siste vekene har han hatt kurs på alle barneskuleane i Austevoll, der femte-, sjette- og sjuandetrinna har lært om dei heilt grunnleggjande funksjonane til eit fotoapparat.

May Linn Clement
may.linn.clement@marsteinen.no